Број 102 У Новом Саду, у петак 9. маја 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шајкашки ритови.

Питање о шајкашким ритовима повлачи се већ неколико десетина година. У тој ствари постоји мајестетска молбеница коју је потписало 14 шајкашких општина. Али је било нечијег рачуна, да се то питање одуговлачи. Шајкаши су се надали да повољно реше ритско питање и што не би учинили никоме за љубав, то су чинили због ритског питања. То су неки увидели, па су им и обећавали рит и претили им због рита. Према оној пословици: „Вара га као мало дете на шарено јаје“, постала је друга: Вара га као Шајкаше с ритом.

Ритско питање је од огромне важности по Шајкаше, али је то чисто правно питање. И само среће да је остало — правно, т. ј. питање правде. Али се умешала политика. Увек се говорило: Ако ово учините добићете рит. — И ко је обећао рит, за тим и у ватру и у воду. Тако је било десетинама година тако је остало.

У новије доба решавали су судови ту ствар. Тужитељи, шајкашки негдашњи граничари, тужили су, да се ритови — који су сад преведени на општине — по главама поделе оним задругама које су постојале 1867. године. — Они су доказивали то право са многим разлозима и први је суд решао у њихову корист. Но краљева табла је изрекла, да су ритови општински. А краљевска курија је коначно потврдила ту пресуду, и ако не из истих разлога као краљевска табла.

После ове изгубљене парнице остали су ритови општински. Сада се дижу поједине општине, те решавају у својим заступствима, да се ритови поделе по главама оним задругама које су постојале 1867. године. Дакле што је суд одбио, то да учине општине у своме делокругу. Само добогме, општинско заступство није најстарије, то ће ићи жупанији, па напослетку министру унутарњих послова.

И опет се подигло пуно њих, који обећавају и нуде се да ће израдити ритове. Ово је ствар која би се решила иначе за неколико месеци. А по свему изгледа, да ће то питање и опет раздирати Шајкашку годинама.

Духови у Шајкашкој узбуђени су у највећој мери. Онај има првенство, ко обећа највише и најбрже.

Данас је ствар и опет у рукама Шикопарије. Али се већ појављује други, који тражи за себе шајкашки посланички мандат, па ће он израдати. А колико је пути обећао па није израдио.

Ми пишемо о овој ствари, јер су у Шајкашкој духови јако узрујани. Нова ствар није почела како треба. У овом случају требало је 30 дана раније сазвати седнице. На то се није гледало, ни на неке друге форме. То ће бити већ због тога враћено, онда ће доћи нове седнице па тако даље и даље.

Народ се све више узрујава. Он не верује, да га рђаво саветују, он ће видити кривицу на другој страни. Несавесници ће потпиривати. Други ће то једва дочекати. И шта ће бити на крају?! Ми отворено кажемо: Зебемо да се не учини у Шајкашкој покор. Овако јесте зло али да не буде од зла горе.

Подсећамо и имамо права да подсетимо, шта се догађало пре неку годину у Надаљу. Говорили смо и молили: Недајте се увлачити у зло. Кад су дошле жандарске пушке и затвори, онда су бадава долазиле оне сароте жене и бедни старци да се помогне њиховима.

Ми нисмо против тога да сваки тражи оно, што мисли да је његово право. Али путем који је прописан. И начином који је прописан. Али преко тога не даље. Јер и опет велимо: Има и од зла горе... А ако буде невоље, нека та невоља падне на главу оних који несавесно раде са народом. који и онако очајава.

Бугари и четовања.

У јучерашњем броју смо јавили, да је бугарски министар спољашњих послова Паприков упутио ноту европским силама скрећући им пажњу на тобожњи сложан рад српских и грчких чета против мађедонских Бугара. Бугари су на име пре неколико дана измислили глас, као да је у Солуну одржан заједнички конгрес српских и грчких четника, на ком се већало како да се поведе заједничка акција против Бугара. Те су гласове раструбиле све бугарске новине, и најзад је и генерал Паприков под притиском јавности известио једном нотом о томе и дворове европских сила. У самој ствари тај се конгрес није нигде одржао. Али се мора признати, да се и по грчким и по српским листовима наглашава потреба слоге између Срба и Грка. У тој жељи за зближењем добила је једна београдска улица име грчког народног јунака и једна атинска улица име нашега Карађорђа. И кад се говори о тој српско грчкој слови, никад се не спомиње, да је њен циљ наперен против бугарског народа, већ против бугарских чета. А то тек није свеједно. Бугарска шаље своје редовне војнике и официре у Мађедонију, даје им потпуну опрему. Те чете врше над српским и грчким становништвом нечувена насиља. И кад се најзад говори о слови српских и грчких чета, које желе да стану на пут покољима, онда Бугари изврћу све и тврде, како ове чете желе да чине нова насиља.

Али што је најжалосније и најдрскије, то је, да бугарски министар спољашњих послова чини о том службену пријаву европским силама. Недавно је њихов министар претседник Малинов у једном говору свом у Варни нагласио, да је мађедонско питање бугарско питање.

Само се тако може разумети она надувеност и нетрпељивост према Србима и Грцима. Бугари се из осврћу на службене податке, већ на рођене жеље. Њихова је жеља да Мађедонија буде бугарска. И кад се домороци Срби и Грци боре, онда је то за Бугаре насиље против Бугара.

Па ипак јасно је, откуда та бојазан. Из ње провирује срдита немоћ. У бугарском четништву отворио се дубок јаз, оно почиње пропадати. А с њим ће лећи у гроб и лепи снови о Великој Бугарској. И сада Бугари денунцирају сваки покрет српског и грчког становништва и измишљају и такве догађаје, о којима се иначе службено ништа не зна, само да створе код европских сила расположење против мађедонских Срба и Грка домородаца.

Српски калуђер упропаститељ српске школе.

У 97. броју »Србобрана« изишао је допис против моје личности без потписа, дакле сакрива се и напада ме са највећим измишљотинама. Стани на бељегу, лажљиви смутљивче. да ти у брк кажем што знам. 6. септембра 1907. г. послао ме је високославни Школски Савет овамо да примим школу у Привиној Глави, која је пуну годину дана узроком Брзаковићевим без учитеља била. Чим сам дошао отишао сам у манастир да се представим и пријавим управитељу истога манастира г. Данилу Брзаковићу, јеромонаху. Доста ме је хладно дочекао, и таки после две недеље ме је наговарао да не учитељујем овде за ту малу плату, велећи ми: Ја ћу вас држати у манастиру док не добијете друго место. Ја сам прозрео душу тога смутљивог и лукавог човека, јер сам знао зле намере његове. Чим не би имала ова општина свршеног учитеља, школу би покомуналили, дакле ја сам остао доследан и непоколебив према овој сиротој општини и задовољан, заиста са врло малом платом да сачувам једну српску школу, коју хоће да упропасти заблудели калуђер, који не заслужује да носи то име. Ја се нисам ни у шта мешао, али Брзаковић чинећи овим добрим и честитим људима неправду, људи се огорчише и почеше га преко новина на јавност за његова недела износити. Изјављујем отворено да ја нисам против њега још ни речи писао а он ме недужно напада. Сарома сам српски народни учитељ који за 31. годину свога учитељевања никад нисам свога свештеника вређао, моја је душа поштена и чиста, није ми намера никога иза бусије бити, а сад пак отворено кажем да тај Брзаковић је једна велика лажа, смутљивац, клеветник и процесија, кад сме рећи да ја нисам хтео контролу његову, а поред тога још да се нисам уљудно понашао, и да ће се поверена ми младеж због мога непристојног понашања покварити. Да сам се ја у сваком погледу примерно владао у манастиру посведочиће ми у свако доба братија бивша у истом манастиру о. Герман и о. Лукијан јеромонаси, а ван манастира цела ова општина. Али боли Брзаковића, што му није испало за руком, да покомунали ову српску школу, па да и надаље ужива 14 ланаца школске земље. Све могуће зло је употребио и облагивао ову честиту и уворну српску општину код котарске области и код жупаније. 21. фебруара т. г. брахиумом је хтео да ме одстрани из школе, но народ до крајности огорчен одоше њих 12 до жупана у Вуковар и све му кажу. Жупан ублажи са добрим речима људе, дођоше кући задовољни и ја сам надаље школску дужност обављао на задовољство исте општине и претпостављене ми власти. Тај недостојни калуђер је растерао и одбио сав народ од цркве тако, да једном речи нико не иде. Но шта ће му народ у цркви, кад и сам врло ретко у њу долази. У место у цркви да слово Божије проповеда, он уз његову фусхармонику брује и вјежба се новим песмама. Та једну је већ и научио, и знате коју »Ej! ала наше за мало бијаше«. А што нас грди родокеље, нека буде уверен, да нас баш ни најмање не боли. Испаштаће ускоро за своја недеља и тај жутокљуни Секулић што већ 9 месеци уз десно му раме седи и лиже тањире за љубав састављања ти лажних тужби и дописа; нека се узме добро на ум, јер ће се недела њих обоје изнети у свој нагости њиховој. За сад само оволико.

У Привиној Глави 1. (14.) маја 1908. год.

Стеван Марковић.
срп. нар. учитељ.

Дунавско јадранска пруга.

Како из Рима јављају, преговори у погледу дунавско јадранске пруге јако су корачнули напред. Може се рећи, да је међу силама већ постигнут потпун споразум, да се градња те пруге потпомогне. У Паризу ће ових дана да се састану изасланици заинтересованих сила да утаначе на који начин да се утврди финансирање те пруге.

Догађаји у Мађедонији.

У Мађедонији место мира, све нови заплети и покољи. Најновије вести јављају, да је између Бугара и Јермена дошло до споразума, да се пет стотина Јермена са разних тача-

чка Бугарске, и то пресбучени као слепци, трговци, спештеници и т. д. укријумчаре у Бугарску. Тамо ће се са бугарским комитама борити против Турака. Још јављају да је у македонском пристаништу Кавали уапшено већ више Јермена, код којих су нашли униформе турских војника и жандара.

Енглески краљ у Русији

Како јављају из Лондона енглески краљ стићаће 9 јуна п. м. на својој јахти „Викторија Алберт“ у Ревал, где ће се састати са руским царем. Као обично, при састанку владара тако и сад хоће да се тој посети даде чисто личан карактер. Међутим из лондонских дипломатских кругова јављају, да је овај састанак давно припремљен и да је изостао због трзавица у Русији. Састанку свом приписују велик политички значај а доводе га и у везу са намераваним реформама у Македонији.

Пет милијона радника без рада.

Амерички лист „Српска Независност“ доноси чланак из којег донесимо оно, што је најглавније.

„Настала су тешка времена. Криза овдашња, коју је изазвао трули и и неправедни Савез Држава, учинила је своје. Последице незине су 5,000 000 радника без рада и 2,500 000 дечијих робова испод 16 и више до 6 година, који, дакако уз мале и ниске цене, морају да злопате и исхрањују родитеље и породице своје, — иначе би сви скупа били осуђени да помру и скапају од глади, која им је вазда за вратом, плашећи их са грозном чељусти својом. — Уз кризу, која је неминовно морала наступити, дошло је и друго једно зло, дошла је и друга једна биједа: приближује се овдашњи републички председнички избор, који ће такође а то је већ до сад на небројено мјеста очитовано и показано, безусловно донијети и изазвати терор најгрђе врсте: имајући у виду једино тако неплеменит и нечастан задатак као што је протежирање оних људи, који су најмање по вољи од памтивијека несрећним масама народним“.

Родила дете од преко десет кила.

Јављају нам из Черевића: Прошле недеље родила је жена овдашњег радника Глише Черубџића женско дете од десет кила и четрдесет дека. Мати је у порођајним мукама изданула. Детету је на крштењу дато име Бојана, по оној Бојани из народних песама.

Син убио оца.

У Њујорку је позната била породица Штерн и тим је више грађанство било изненађено, кад се прочуло да је син прво убио оца па после сам себе. О томе догађају јављају ово: Млади Штерн ушао је у канцеларију свога оца и тамо разговараше сами међу собом. Није дуго потрајало кад целу кућу потресе прасак три метка. Чиновници и укућани п јурише унутра. Нађоше и оца и сина где леже мртви на поду. Полицијском истрагом се установило, да је син прво убио оца, на којег је пуцао два пута, а за тим је једним добро испаљеним метком убио себе. Чин вници су пре тога чули, како се отац и син гласно препиру. Отац је по што по то хтео да спречи, да син не узме за жену једну врло лепу сироту девојку. Претио му је чак проклетством и да ће га искључити из наследства. Син се уверио и осведочио, да је отац сам гонио ту девојку са својом љубави и хтео да буде његова. И за то је дошао био оцу да с њиме расчисти ствар. Отац је осорно дочекао сина, настаде свађа и син тада дође главе и оцу и себи.

Са загребачког универзитета.

Јуче је отворен загребачки универзитет. Пред универзитетом је потпун мир. Уписао се један слушалац!

Ухватили га

Новосађанима је позната она грозота, која се десила лане у лето у гостионици преко пута од заједничке касарне. У тој гостионици је наиме освануло мртва мати и кћи, измрцварене. Стручњаци су утврдили, да је рана начињена бајонетом или сабљом И одмах су ухапсили баталијанског трубача, на кога је пала сумња. Но овај је свуда то опорицао, а доказа није било, и тако је био пуштен на слободу. — Онда га је на фини начин испитао један детектив, који му се издавао за пријатеља, кад је детектив пријавио трубача су одмах ухапсили и дотерали га у Нови Сад, где ће му се према злочину и казна доделити.

Време.

Према телеграфском извештају од 21. маја може се очекивати топло, јужно већином кишовито и ветар.

Вирачима турско бечејског среза.

Јављам поштованим бирачима у Турском Бечеју, Врањеву, Карлову и Беодри, да не могу одржати изборе који су заказани за недељу 11. (24) маја о. г., јер је тада заказана важна седница средњег одбора српске народне радикалне странке. У најскорјем времену ће се ти избори одржати.

Ада 8 (21.) маја 1908.

Јаша Мркшић

Брзојави „Застави“.

Стигли 7. маја.

Заједнички министарски савет.

Беч. У данашњем заједничком министарском савету постигнут је споразум у свима битним питањима. Састанак делегација касније ће одредити. Министар-председник Векерле вратио се у веће.

Владарева прослава.

Беч. Поводом прославе владареве данас пре подне изашло је осамдесет и две хиљаде ученика у Шенбрун. Владар је задовољно посматрао децу, рекавши им, да што је старији тим већма воле децу. Услед врућине више је деце погођено од сунчанице, а многа су онесвесла од прашке. Преко пет стотина је оболело, највише женских.

Даношко убиство.

Будимпешта. У даношком убиству у среду ће бити изречена пресуда.

Слике из здравственог живота нашег народа.

Мислите ли на двадесет километара даљине? — Не! — Четири метра су прешли за четири сата... А све због пријатељства...

Није се знало који је већи бекрија — Арса или Панта Вељда су се тога ради и опријатељили. Панта дошао са својом снахом у походе пријатељу Арси, а повео поред ње још и друге родбине — мушке и женске. Таки је обичај.

И лепо су угошћени. Вечерали, пили, певали... до зоре. И већ је време, да се растају... Али ко да их растави?

— „Проклет био, ко нас растави“ — разлеже се песма из женских промуклих грла

Али Панта ипак пошао Хоће да иде. Отворио већ и врата, а Арса нема. Домаћица принела до на сам праг пун ибрик вруће ракије и служи. Јозановска цица бије с поља и меша се топлом и загушљивом киселином изутра Ту је и млада невеста. Намодила се као и све невесте: либаде, фустан, низ дуката о врату. Глава гола, очешљана.

— „Пријатељу, време је да се иде“ — поче Панта“ — „Ово је већ бели дан. Видим ја, и ако сам пијан. Али како ћемо да се раставимо, ја и ти, мој лепи пријатељу?! — и цмок Арсу у ракијаве брковe.

— „Док је моје главе на рамену, ти нећеш приступити мога прага, док не искапиш овај ибрик“ — одсече му Арса самопоуздано.

— „Али ја хоћу моја снаха да ме служа“. —

— „Снаја, јакако!.. Узми, ћерко, ибрик, па служи и гови твога свекра. То ти је сад отац... ја ти више нисам“ — држи „слово“ Арса својој кћери Милици.

Милица узе ибрик од матере и настави служити похођаче

— „Пријатељу, ајдете унутра“ — нуди једна баба, што сећаше уз ватру. — „Пијте до миле воље, али не стојте ту да се мрачите“. —

— А; не седам ја више, кад се једанпут дигнем — вели Панта.

— Ама ће да овебе то чељаде. Видиш само, голо... Друго је гуњче, а друго либаде — понавља баба.

— Ко да овебе? Зар млада невеста? Ха, ха, ха! Ја кад сам био у њеним годинама, газио сам снег бос, па ми ништа није било — одговара Арса.

Баба даље нешто гунђа... Милица се јуначи и служи. Усне јој као чивит модре; руке се укочиле, а сва јој снага цепти. Почеше већ и старије жене да се стресају и грче. Забадају охладнеле руке у појас.

Док једва преступише праг од куће. И измакоше за један метар... али већ 10 сати. Панта пође, али га га Арса опет зауставља.

— Стани пријатељу! Ниси пио за „сретна пута“. Па за „походњу...“ Па онда „послађеницу“ — и донесе други ибрик вруће ракије. — Шта ту горе-доле! Кад си ми пријатељ, да си ми пријатељ! Ја немам многе ћерке. Ту једну сам имао, и ту сам ти дао Па зар сад да идеш тек онако: ни пијан ни весељак? Хоће да рекну: „Где си био?“ „Код пријатеља“. „Па зар трезан идеш?...“ „То је за мене срамотно...“ разлаже Арса

— Ама то јес' пријатељу, али је време да се иде.

— Шта време?! Има работа до ноћи. — И опет се куцнуше.

Али ни то није доста. Сад тек треба комшије да виде, како се пријатељи испраћају Да се чује песма и галама .. дуже него код других... Нек знају, шта је пријатељство!

Искапише и други ибрик, па донеше и трећи. У томе се већ беху примакли капији. Беше једанаест сати. Попише и трећи... и једва се растадоше у — дванаест.

*

Сутра дар је морала мати Миличине кћери, да је лечи од пробади. А после пет дана морао је и Арса поћи своме пријатељу, да кћер — сахрани...

Већ шта је жалост знамо сви. Али су пријатељи поред све жалости морали присести на подушје, и један другог разговарати и тешити.. Јели су и пили као и пре, само сад у „покој душе“ сиротој Милици.

„Здравље“

Одговорни уредник
Константин Брадзаровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 21. маја 1908 год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 кр. — п до 20 кр. 30 п.

Раж средње каквоће 19 кр. 70 п. до 20 кр. — п.

Печаница за храну 13 кр. 10 пот до 13 кр. 80 пот.

Јечам за пивске циља — кр — п. до — кр. — п.

Зоб прве каквоће 14 кр. 80 п. до 15 кр. 20 п.

Зоб средње каквоће 14 кр. — п. до 14 кр. 80 п.

Кукуруз домаћи 13 кр. 10 пот. до 13 кр. 30 п.

Термини.

Жито за октобар 20 кр. 24 пот. до 20 кр. 26 п.

Раж за октобар 1908. 17 кр 64 п. до 17 кр 66 п.

Кукуруз за мај 1908. 13 кр 10 пот. до 13 кр. 12 п.

Све од 100 кила.

Издајем пекару са станом!

која постоји 18 година, на врло добром месту.

Ступити може 1 јула п р. г.

ЂУРА МАНДАРИН

Сомбор, Радићић ул. бр. 38.

604 1—3

Женидбена понуда.

Удовац без деце, 37 година стар, с платом од 1200 круна годишње, тражи себи за жену девојку или млађу удовицу без деце са нешто мираза. Понуде са сликом треба слати на администрацију овог листа под знаком „МЛАД УДОВАЦ“.

5262 3—3

ПРЕУЗИМАЊЕ ГОСТИОНИЦЕ.

Част ми је известити пошт. публику из Новог Сада и околине да сам стару од педесет година постојећу гостиону

Код „Паона“

преко пута од велике касарне кућа бр. 8 на ћошку преузео.

Осим добре кујне и чиста пића имаде и довољно просторије за конаковање, као и лепо удешене пасажерске собе за г. г. путнике по умереној цени.

Молећи за многобројну посету, трудићу се, да своје поштоване госте у свему задовољим.

С поштовањем

ЈОВАН МУНЋАН

бивши творничар варуца и гостионичар код „Паона“

562 3—3 НОВИ САД.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.